

वालकेश्यां दृढदला जूर्णा कुकणपत्रिका ।
 उंभून्नि वलवजा वात्यां त्विलकटः स्यात् पराशकः ॥ २३० ॥
 स्याद्वीरणं वीरतृणं मूलेऽस्योशीरमस्त्रियाम् ।
 सेव्या मृणालनलदलामज्ञानि जलाशयम् ॥ २३१ ॥
 नियुतस्तम्भजहृदैत्यगौरकुदानवम् ।
 अभयं चावदाहं च दूर्धा तु हरितालिका ॥ २३२ ॥
 वरा सहस्रबीर्या च भार्गवी चाथ सा सिता ।
 गोलोमी शतबीर्या च गोऽगलस्त्वेरका तृणम् ॥ २३३ ॥
 सौगन्धिकं देवजग्धं ध्यामकं कत्तणं पुरम् ।
 छत्रातिच्छत्रापालग्नौ मलातृणकभूस्त्रणे ॥ २३४ ॥
 पुञ्जीलस्तु तृणस्तम्भ इषीका तूलिका समे ।
 शष्पं बालतृणं शादः सर्वं तु तृणमर्जुनम् ॥ २३५ ॥
 इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां वैजयन्त्या
 भूमिकाण्डे वनाध्यायः ॥ ३ ॥

पशुसङ्ख्याध्यायः ॥ ४ ॥

सिंहो मृगेन्द्रः पञ्चास्यः पारीन्द्रः श्वेतपिङ्गलः ।
 व्याहीर्णास्यो महानादः शार्दूलस्तुल्यविक्रमः ॥ १ ॥
 कण्ठीरबो मृगरिपुः सुगन्धिरहितो हरिः ।
 हलीदण्डस्तृणसिंहः स्यात् कूटरम्भगहिसकः ॥ २ ॥
 व्याघ्रो मृगारिः शार्दूलो हिसाशचन्द्रकी मृगात् ।
 हुण्डश्चालपस्त्वयं द्वीपी चुलुको भेलमेहिनौ ॥ ३ ॥
 तरक्षुस्तु मृगाजीवस्तिलत्सकमृगादनौ ।
 पिण्डारकस्तु चित्राङ्गो महादंडो वरोत्कटः ॥ ४ ॥
 वराहः सूकरो घोणी वक्रदंडो जलप्रियः ।
 पीनस्कन्धः स्तब्धरोमा कामरूपी तलेक्षणः ॥ ५ ॥
 भूदारः कुमुखो शृष्टिः स्थूलनासो बहुप्रजः ।
 पङ्कक्रीडनकः पोत्री किटिराखनिकः किरिः ॥ ६ ॥
 भल्को दीर्घरोमक्षो भल्काटो वृकधूर्तकः ।
 विकरालोऽच्छभक्षश्च गण्डके खड्गखड्गिनौ ॥ ७ ॥
 वार्धाणसो गणोत्साहः कोकस्त्वीहासृगो वृकः ।
 महिषः सैरिभोऽशारिर्जलात्मा गद्वदस्वरः ॥ ८ ॥
 लुलायः कासरः शृङ्गी हेरम्बः कृष्णशृङ्गकः ।
 जरन्तः कलुषः पोत्री वीरस्कन्धो रजस्वलः ॥ ९ ॥
 स्कन्धशृङ्गो यमरथः कटाहो दंशलालिकः ।
 हंसकालीसुतश्चाथ सृजया महिषोऽसितः ॥ १० ॥
 गवलश्च परस्वांश्च महिषः स्यादरण्यजः ।
 मृगः प्लावी भीहचेता वननो मरुको लिगुः ॥ ११ ॥
 नित्यशङ्की च कृष्णस्तु कृष्णसारो निरञ्जनः ।
 यज्ञाङ्ग एणस्तात्रस्तु हरिणस्तृणसंवरः ॥ १२ ॥
 राजीवस्त्वेष राजीमान् सितक्रोडः स चीनकः ।
 शम्बरस्त्वलपहरिणः पृष्ठस्तु स चिन्दुमान् ॥ १३ ॥
 रुरुमहान् कृष्णसारः कुरङ्गो हरिणो महान् ।
 रोहिण्यो हरिणवन्मृदुशङ्कः प्रतापसः ॥ १४ ॥

१. 'वात्यां त्विलकटः इति पाठान्तरम् ॥

न्यकुस्तु शम्बराकारखिकेण विपुलोन्नतः ।
 परम्परस्तु गोकर्णः पोटरूपस्तु तत्समः ॥ १५ ॥
 रौहिषो गर्दभाभासो रोहितः श्वेतराजिमान् ।
 वातायुः स्याद्वातमृगो जबी वातप्रमोः शिवः ॥ १६ ॥
 प्रियको रोमभिर्युक्तो मृदूषमसृणैर्घनैः ।
 नीलः स श्वेतरेखावानथवा श्वेतचन्द्रकः ॥ १७ ॥
 कदली तु बिले शेते मृदुरुक्षोश्चकर्वुरैः ।
 नीलामै रोमभिर्युक्ता सा विशत्यज्ञुलायता ॥ १८ ॥
 श्यामिका तु श्वेतबिन्दुः श्यामला षोडशाङ्गुला ।
 चतुरा तु घनस्तिंधरोमा श्यामा सचन्द्रका ॥ १९ ॥
 कालिका त्वसिता यद्वा कपोता पिङ्गविन्दुका ।
 सामूना तु समूर्ना सार्धहस्तसमायता ॥ २० ॥
 गोधूमाभाऽथवा कृष्णा त्रिग्निरुच्चमृदुरोमिका ।
 चीनस्तु चीनसी खीत्वे कपोता त्रिशद्ज्ञुला ॥ २१ ॥
 मरुजा तूच्चमसृणमृदुपाण्डुरोमिका ।
 रोमराजीमती मध्ये द्वादशाङ्गुलसंमिता ॥ २२ ॥
 चनका तु चमूर्ना सिताभा यदि वासिता ।
 कृष्णरोमानुविद्धा वा पुच्छोऽस्या न भवत्यपि ॥ २३ ॥
 सेतिमस्तु मृदुश्वेतरुक्षोश्चघनरोमकः ।
 चमूरुस्तु महाग्रीवः सितः केसरवान् जबी ॥ २४ ॥
 कदली तु श्यामवर्णा हस्तायामा महोदरी ।
 एते स्युः कृष्णसाराद्या मुगा अजिनयोनयः ॥ २५ ॥
 शशतुल्या विजातिश्च रक्ताभा मृगमातृका ।
 बिलेशया तु कुमिरा कुमारी तु हिमद्युतिः ॥ २६ ॥
 कुचारुश्चरुपुच्छः स्यात् सुविषाणो वृषाकृतिः ।
 कृतारुस्तु त निष्पुच्छो जायते हिमवत्तटे ॥ २७ ॥
 रुचुस्तु शुक्लो मेषाभः स पीतः सूकराकृतिः ।
 कृष्णे श्रङ्गे च तस्याथ कृतमालो वृकाकृतिः ॥ २८ ॥
 सूमरः स्याद्वालमृगः पर्णा चमरी न षण् ।
 कालपुच्छस्तु तत्प्रायो नामार्थेनैव भिष्टते ॥ २९ ॥
 चारुकुस्तु किशोराभः कन्दरस्तूजानुकः ।
 मृगः स्युः कृष्णसाराद्यास्त एव पशावः सह ॥ ३० ॥
 सिंहाद्यैश्च राशाद्यैश्च ग्रास्यैश्चैव गवादिभिः ।
 राशस्तु रोमकर्णः स्यान्मृदुरोमा च शूक्रिकः ॥ ३१ ॥

गन्धर्वः स्याद्वोलपुसो रामस्तु वृकधोरणः ।
 शरभस्तु गजारातिरूपादश्चाष्टपादपि ॥ ३२ ॥
 गवयः स्याद् वनगवो गोवाही वाहवारणः ।
 कोलाङ्गकस्तु जलको भालुको भल्लुकाकृतिः ॥ ३३ ॥
 पुरोही स्यात् कुलचरो ललनाश्चो वृकाकृतिः ।
 कोहङ्गः स्याज्ञन्तुधरो मार्जारी चमराकृतिः ॥ ३४ ॥
 शालिजातस्तु खद्वासः पूतिः खद्वासिकापि च ।
 शिवेव स्याद् गन्धमृगः कस्तूरी मृगपालिका ॥ ३५ ॥
 अण्डौ तु तस्याः कस्तूरी राजार्ह शितिचन्दनम् ।
 मार्जारिका वेधमुख्या मदनी गन्धचेलिका ॥ ३६ ॥
 श्वाविच्छललशल्यौ तज्ज्ञाम्न्यना शलली शलम् ।
 सूगालो भरुजः क्रोष्टा श्वभीरुमृगमत्तकः ॥ ३७ ॥
 शायालुः सूचको धोरः फेरफेरण्डफेरवाः ।
 मृगधूर्तो भूरिमायो गोमायुर्वक्धूर्तकः ॥ ३८ ॥
 किखिः खी कोष्टुभेदेऽल्पे पृथौ लोपाशगृणिद्वौ ।
 वानरो मर्कटः कीशः कपिः शाखामृगो हरिः ॥ ३९ ॥
 महावेगो दधिमुखः कुरङ्गो भल्लुकः पृथुः ।
 वलीमुखो वनौकाः स गोलाङ्गूलोऽसिताननः ॥ ४० ॥
 नीलशीर्षोऽप्यथ द्विङ्गो वानरो रोहिताननः ।
 शृङ्गिणी सौरभेयी गौरर्घ्या माहेय्युषा शुभा ॥ ४१ ॥
 अनद्वाह्यनुद्व्युस्ता तम्बा तम्पा निलिम्पिका ।
 रजःपूता च कृष्णाऽसौ बहुला क्षितिसम्भवा ॥ ४२ ॥
 सिता तु धवला पुण्ड्रा सुनन्दा जलसम्भवा ।
 कपिला त्वग्रिजा दक्षी सुरभिः कामरूपिणी ॥ ४३ ॥
 रक्तवर्णी रोहिणी स्याच्छीतला वायुसम्भवा ।
 शबली तु प्रक्षराङ्गी सुमना व्योमसम्भवा ॥ ४४ ॥
 वराङ्गा तु चतुर्वर्षा द्विवर्षा तु द्विहायनी ।
 एकहायन्येकवर्षा बहुक्षीरा तु वस्तुला ॥ ४५ ॥
 नैचिकी गौरगवां श्रेष्ठा भद्रा गौर्गोमतल्लिका ।
 काल्योपसर्या प्रजने पलिकनी बालगर्भिणी ॥ ४६ ॥
 पष्टौह्यन्या वशा वन्ध्या वेहद्रूर्भेपघातिनी ।
 अवतोका स्वद्रूर्भा वत्सकामा तु वत्सला ॥ ४७ ॥

४ वै०

चिरसूता वष्ट्यणी गृष्टिः सूतवती स्कृत्।
 समांसमीना सा गौर्या प्रतिवर्षं प्रसूयते ॥ ४८ ॥
 पीनस्तनी तु पीनोध्नी सुखदोद्या तु सुव्रता।
 दुःखदोद्या तु करटा प्रस्तुता प्रसवोन्मुखी ॥ ४६ ॥
 द्रोणक्षीरा द्रोणदुग्धा बहुसूतिः परेष्टुका।
 घैर्नुर्वप्रसूता गौर्धेनुष्या बन्धके स्थिता ॥ ५० ॥
 अभिवान्यान्यवत्सा गौर्वृषाक्रान्ता तु सन्धिनी।
 आपीनमूधो वृन्तं तु स्तनो वत्सस्तु तर्णकः ॥ ५१ ॥
 विषाणी वृषमः शृङ्गी वाहो गौरक्षधूतिलः।
 उक्षा गौर्वृषलोऽनद्वान् वाह्यः स्कन्धवहो वही ॥ ५२ ॥
 सौरभेयो बलीवर्दी बाढवेयश्च शाकरः।
 षण्डस्तु गोपतिः श्रीमान् डङ्क इट्वर ईश्वरः ॥ ५३ ॥
 ककुदी गोवृषो घोणः ककुद्वान् मदकोहलः।
 जातोक्षो जातमात्रोक्षा दम्यो वत्सतरः समौ ॥ ५४ ॥
 महोक्षः स्यादुक्षतरो वृद्धोक्षस्तु जरद्वः।
 आर्धभ्यः षण्डतायोग्यो नैचिक्याः प्राक् परे त्रिषु ॥ ५५ ॥
 भग्नशृङ्गपशुः कूटः प्रष्टवाढ् युगपाश्वर्गः।
 स्थूरी पृष्ठच्यः पृष्ठवाह्यः स्कन्धिकः स्कन्धवाहकः ॥ ५६ ॥
 नस्योतो नस्तिते षोडन् षड्हेऽथो धुरन्धरे।
 धुरीणधुर्यधौरेयाः प्रासङ्गदेस्तु वोढृषु ॥ ५७ ॥
 प्रासङ्ग्यः शाकटो युग्यो हालिकः सैरिकादयः।
 एवं सर्वधुरीणैकधुरीणैकधुरा अपि ॥ ५८ ॥
 कर्णः कर्णविहीनः स्यात् षण्डस्तु च्छिन्नपुच्छकः।
 गोमान् गोमी च गोस्वामी गोविन्दोऽधिकृतो गवाम् ॥ ५९ ॥
 नैचिकी गोः शिरोदेशः सास्ना तु गलकम्बलः।
 गोशकुद्दोमयो न स्त्री गोग्रन्थिः शुष्कगोमयः ॥ ६० ॥
 दोहलं तु करीषोऽखी गोकुलं गोधनं समे।
 गोमहिष्यादिकं जीवधनं स्यात् पाशबन्धनम् ॥ ६१ ॥
 छगस्तु छगलशछागो लम्बकर्णः स्तभः पशुः।
 बस्तोऽजञ्च छगी मञ्जी सर्वधक्षा गलस्तनी ॥ ६२ ॥
 चुलुम्पा चित्रला हृद्या पर्णादा पलिकिन्यजा।
 इलिकस्तु वनच्छागो वालवीज्यो निरायसः ॥ ६३ ॥

मेषे शृङ्गिणसम्फालवृष्णिपेत्वहुलुहदाः।
 एडकोऽध्युरणो मीढ उरभ्रो रोमशोऽप्यविः ॥ ६४ ॥
 मेषी तु कुररी वेणी जालकिन्यविला रुजा।
 खररासभचक्रीवद्वाहबालेयगर्दभाः ॥ ६५ ॥
 रुक्षस्वरो धूङ्कर्णो नेमिर्भारसहः शलः।
 चिरमेही गोर्देनकः कोलिष्टो बडबापतिः ॥ ६६ ॥
 करभश्च मयस्तूष्टो महामीवः क्रमेलकः।
 दाशोरकश्च रवणः करभः स्यादसौ शिशुः ॥ ६७ ॥
 करभाः स्युः शृङ्गलका दारवैः पादबन्धनैः।
 श्वा सारमेयः शुनको भघणो मृगदंशकः ॥ ६८ ॥
 दीर्घनादी गृहस्त्रगः कुकुरः क्रोधनः शुनिः।
 यक्ष इन्द्रमहश्चालः कपिलो मण्डतः शुनः ॥ ६९ ॥
 जिह्वापानः पुरोगामी कृतज्ञो रसत्रिजागरः।
 कौलेयकोऽस्थिरवादश्च भवनो भलुहोऽपि च ॥ ७० ॥
 शुनी तु सरमा श्वाली विट्चारो ग्रामसूकरः।
 ओतुर्बिंडिलो मार्जार आखुभुक् पृषदंशकः ॥ ७१ ॥
 जाहको गात्रसङ्कोची मण्डली नखरायुधः।
 पशुस्तु मलुको मोकः कपः शुद्धो जडश्चरिः ॥ ७२ ॥
 बाले तु बर्करः सूता तूबरः शृङ्गवर्जितः।
 हिंस्त्रो व्याघ्रादिको व्यालः श्वापदो मस्तः शारिः ॥ ७३ ॥
 पुच्छोऽखी ल्खम लाङ्गूलं बालहस्तश्च बालधिः।
 खुरः शफः शको विष्ट्रा धासस्तु यवसः शरिः ॥ ७४ ॥
 रोमन्थनन्तु रोमन्थो रोमोर्णीर्णास्तुकोऽपि च ॥ ७४१ ॥

इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां वैजयन्त्यां

भूमिकाण्डे पशुसंप्रहार्थ्यायः ४ ॥